

KADIĆ–KESSLER EMLÉKNAP

Társulatunk 2007. november 24-én, dr. Kadić Ottokár halálának 50. és dr. Kessler Hubert születésének 100. évfordulójára emlékezve, emlékülést szervezett a Szemlő-hegyi-barlang fogadóépületében. Az ülést megelőzően kilenc tagtársunk jelenlétében a Társulat vezetése koszorút helyezett el a magyar barlangkutatás két kiemelkedő alakjának sírjánál a Farkasréti temetőben.

Ezt követően a barlang fogadóépületében először a Kessler-érmek átadására került sor azon kiemelkedő személyeknek, akik Jósvalfőn, a szakmai napok keretében tartott Kessler-megemlékezésen nem tudták átvenni a kitüntetést. A további programban rendkívül érdekes és magas színvonalú előadások hangzottak el Dr. Kordos László, Székely Kinga és Szablyár Péter részéről mintegy 19 fő érdeklődő jelenlétében. Továbbá programon kívül Székely Kinga emlékezett meg a barlangkutatás 2007. évi nevezetes évfordulóiról.

Az előadásokat követően a kitaró résztvevők az 1958. évi Kessler Hubert vezetésével lebonyolított albániai expedícióról, valamint a Vár-barlangról készült filmeket nézhették meg.

F. N.

A 2007. ÉVI CHOLNOKY JENŐ KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÁSI PÁLYÁZAT EREDMÉNYEI

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulattal közösen 2007-ben is meghirdette a Cholnoky Jenő Karszt- és Barlangkutató Pályázatot annak érdekében, hogy ösztönözze a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat keretén belül működő kutatócsoportok és személyek által 2006-ban végzett karsztológiai és speleológiai kutatások színvonalas dokumentálását, s ezáltal hozzájáruljon a minisztérium Barlang- és Földtani Osztálya által vezetett közhiteles barlangnyilvántartás és az ahhoz kapcsolódó adattár fejlesztéséhez. A pályázat anyagi fedezetét ez alkalommal az érintett Nemzeti Park Igazgatóságoknál a közhiteles természetvédelmi nyilvántartások kialakítására elkülönített keretből sikerült biztosítani.

A pályázatra a megadott határidőig egyéni kategóriában 10, csoport kategóriában pedig 4 pályamunka érkezett be; amelyek a pályázati kiírás feltételeinek kivétel nélkül megfeleltek. Az 5 tagú bíráló bizottság (a MKBT képviselőjében dr. Leél-Össy Szabolcs elnök, továbbá Perényi Katalin, dr. Surányi Gergely és Szablyár Péter; a KvVM képviselőjében Takácsné Bolner Katalin) a pályamunkákat a pályázati kiírásban megadott szempontok szerint pontozva, az alábbi döntéseket hozta:

CSOPORT KATEGÓRIA

A csoport kategóriában nemcsak a pályázatok száma, de azok színvonala is az átlagosnál gyengébb volt. A maximális 100 pontból 80 %-os, azaz 80 pontos teljesítményt egyetlen pályamunka sem ért el, ezért a Bíráló Bizottság első díjat nem osztott ki.

II. díj – 200 000 Ft

Szegedi Karszt és Barlangkutató Egyesület (73 pont)

A nagy rutinnal összeállított, szép kivitelű pályamunka legértékesebb része a tudományos fejezet, amit változatos – így többek között faunisztikára és informatikára is kiterjedő – témájú, de változó színvonalú tanulmányok alkotnak. A Szuadó-barlangi, mecseki viszonylatban jelentős új feltárás kínálta témákat sajnos sem a feltáró munka ismertetése, sem a dokumentáció nem használja igazán ki. A pályázat messze legterjedelmesebb fejezete az egyesület rendkívül szerteágazó és példamutató egyéb tevékenységét mutatja be, ez azonban a pályázat céljának megfelelően a fentiekhez képest csak alacsonyabb maximális pontszámmal jutalmazható.

III. díj – 150 000 Ft

MKBT Vulkánszeleológiai Kollektíva (69 pont)

A kollektíva 2006-ban is kitartóan folytatta azt az aprólékos kataszterező munkát, amit több mint 2 évtizede végez Eszterhás István vezetésével. A feltáró kutatás esetükben barlang-hosszakban szerényebb, de ez a kutatott barlangok jellegéből adódik; s ugyanez határozza meg tudományos munkájuknak barlanggenetikai kérdésekkel foglalkozó főirányát is. Az Évkönyv legerősebb pillére hagyományosan a gazdag térkép- és fotóanyaggal illusztrált dokumentációs tevékenység, amit az üregek nagyságától, jelentőségétől függetlenül egységes látásmóddal és módszertani megközelítéssel végeznek; és dicséretes a kollektíva nemzetközi aktivitása is.

Tudományos különdíj – 80 000 Ft

Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület (e témában 22 pont)

Az egyesület a már több ízben „bevált” gyakorlatnak megfelelően, 2006. évi évkönyvének csupán a tudományos fejezetét nyújtotta be a pályázatra. A korábbi évekhez képest most ez a rész kissé egyhangúbbra sikeredett: két rövid, külső szakértő által készített paleontológiai, illetve régészeti beszámoló mellett, kizárólag a Gerecse területén példamutató kitarással és alaposítással végzett denevér-megfigyelések eredményeit mutatja be. Tudományos tevékenységük azonban még így is – mind a befektetett munkát, mind annak dokumentált eredményeit tekintve – kiemelkedőnek értékelhető.

Pénzjutalom – 60 000 Ft

Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület (57 pont)

Az egyesület szép fényképekkel (bár néhol az olvasást zavaró zsúfoltsággal) illusztrált jelentésének legértékesebb része a jól dokumentált feltáró és állagvédelmi tevékenység, melynek eredményei közül a Vadetető-barlangban elért 50 m a Mecsekben komoly előrelépésnek számít. A korábbiaknál szegényesebb tudományos fejezetben a bátaapáti tároló antropogén cseppköveinek a szegediekkel közösen végzett, így az ő jelentésükben is szereplő vizsgálata értelemszerűen csak „felerészben” volt pontozható. A jelentős túratevékenységről tanuskodó csoportéletből külön kiemelendő az a komoly munka, amelyet a környezet védelme érdekében az egyesület a kutatóház szennyvíz-problémájának megoldásáért végzett.

A csoport kategória eredményeinek összesítése

	Összefoglalás 0-10 p	Feltáró munka 0-25 p	Tudományos 0-25 p	Dokumentáció 0-25 p	Csoport- élet 0-15 p	Összesen	Megjegyzés
Gerecse Barlangkutató és Természetvédő Egyesület	-	-	22	-	-	-	Tudományos különdíj
Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület	7	15	14	10	11	57	Pénzjutalom
Szegedi Karszt- és Barlangkutató Egyesület	9	16	11	25	14	69	II. díj
Vulkánszeleológiai Kollektíva	10	9	11	25	14	69	III. díj

EGYÉNI KATEGÓRIA

Ifjúsági különdíj – 120 000 Ft

Vágány Zoltán: A Szepesi-barlang formakincse c. szakdolgozata (82 pont)

A számos jó minőségű fényképpel illusztrált szakdolgozat önálló, alapos és figyelmes terepi munkát tükröz, ami a barlang formakincsének komplex feldolgozásával és rendszerezésével példaként állítható patakos barlangjaink morfogenetikai kutatásához. Az irodalmi hivatkozások és az értelmezések szakszerűségét ille-

tően azonban még merülnek fel kifogások – így pl. meglehetősen sajátos a gravitációsan folydogáló patak vízszint alatti részének az epifreatikus zónához sorolása. Ezek ellenére az eredmények, mind az új kisforma-altípusok jelenlétének kimutatása, mind pedig a leírtak mintaszerű, a barlang térképén is pontosan beazonosított fotodokumentálása tekintetében kiemelkedőnek értékelhetők.

I. díj – 120 000 Ft

Lénárt László: A fenntartható vízhasználat 3E modelljének szempontjai a határon átnyúló Aggteleki- és Szlovák-karszton, Bükk-hegységi példák alapján c. PhD-dolgozata (82 pont)

Az igényes kivitelű, mutatós ábrák tömegével illusztrált doktori értekezés paradox módon a pályázati kiírás hiányosságaira is felhívja a figyelmet, ugyanis az első szótól az utolsóig ékes angol nyelven íródott. A dolgozat a napjainkban népszerű fenntartható fejlődés jegyében vizsgálja a címbeli területek vízkivételi lehetőségeit. Saját mérései ugyanakkor – érthető módon – lényegében a Bükkre koncentrálódnak, amelyek kiértékelése során 41 karsztvízszintfigyelő és 23 csapadékmérő pont 15 éves adatsorán alapuló, hatalmas adatbázist dolgoz fel. Így az értekezés – címével kissé ellentétben – inkább a Bükk karszthidrológiájának ismeretéhez járul hozzá értékes adatokkal.

II. díj – 100 000 Ft

Kraus Sándor: Amiket nem közölt a Barlang és Karszt c. publikációja (74 pont)

A saját kiadásban megjelent kötet a szerző életművének eddig nem publikált részleteit füzi csokorba. Ebből adódóan az íráskor jellege és mélysége is vegyes: az átfogó tanulmányoktól kezdve a túraleírásokon és szakvéleményeken keresztül az írásaira kapott reflexiókig mindennel találkozhatunk benne; néhol tudományosan komoly, néhol meg a nem geológiai végzettségük számára is emészthető, humoros formában. A munka azonban nélkülözi az egyes íráskor megszületése óta eltelt idő, illetve a nemzetközi szakirodalom által kínált kritikai rálátást, és finansziális okokból sajnos hiányzik a hivatkozott szemléltető ábrák nagy része is; de a leírtak így is számos új információval bővítik a barlangokra vonatkozó ismereteinket.

III. díj – 60 000 Ft

Sásdi László: Az esztergomi Strázsa-hegy és a Sátorkőpusztai-barlang fejlődéstörténete c. publikációja (71 pont)

A tanulmány a Sátorkő-pusztai-barlangban és annak környezetében észlelhető jelenségek átfogó fejlődéstörténeti értékelésére tesz hiánypótló jellegű kísérletet. A bemutatott barlanggenetikai modell és az azt alátámasztani hivatott vizsgálati eredmények dokumentálásának alaposága és szakszerűsége azonban több kívánni valót is hagy maga után, megjelenítéséből pedig különösen hiányolható a leírtak térbeli elhelyezését segítő barlangtérkép. Ugyanakkor a pályamunka a barlang réteg-közöttani viszonyaira, preformáló tényezőire, ásványkiválásainak szerkezetére, kémiai és ásványtani összetételére vonatkozóan egyaránt szolgáltat új ismereteket, így az elért eredmények a hiányosságok dacára is jelentősnek minősíthetők.

Pénzjutalom 50 000 Ft

Vid Gábor és szerzőtársai: Vid Gábor és társai által 2006-ban végzett barlangkutató tevékenység c. tanulmánya (69 pont)

Az egyéni kategóriában benyújtott pályamunka ismét csak a pályázati kiírás precízebb megfogalmazásának igényét veti fel, a bemutatott eredmények ugyanis inkább egy kollektíva tevékenységét tükrözik. Ezek közül elsősorban a színvonalas videoklippek emelendők ki: ezek a kis etüdök, riportok jól szolgálják a barlangkutatókról és a barlangkutatásról a köztudatban élő, kissé misztikus kép realisabbá tételét. A Baradla- és a Béke-barlangban végzett kutatásaik még kezdeti stádiumban vannak, mindenesetre örvendetes és értékelendő, hogy végre hazánk legjelentősebb patakos barlangjaiban is folynak üledékvizvizsgálatok.

Pénzjutalom 40 000–40 000 Ft

Berényi Üveges István–Kraft János: Hidrogeológiai vizsgálatok a KŐKA bükkösi mészkőbányájában c. előadása (66 pont)

A Magyar Hidrológiai Társaság 2006. évi vándorgyűlésén elhangzott előadás alapján feltehetően a bányatulajdonos által készített hidrogeológiai szakvélemény szolgált. A téma (a kőbánya talpán újabban fakadó vizek és a közeli karsztvízbázis esetleges összefüggésének felderítése vagy kizárása) ennek megfelelően jól körülhatárolt. Szakszerű a feladat megoldása is, és az eredmény – helyi jelentősége dacára – érdekes problémát tár fel a karsztudományok iránt érdeklődők számára. Ugyanakkor a benyújtott pályamunka értékét rontja a felületes szövegszerkesztés és az ábrák jelentős részének használhatatlanul elmosódott volta is.

Prakfalvi Péter: A nagybáttonyi Macska-barlang kutatástörténete, földtana és genetikája c. tanulmánya (65 pont)

A pályamű dicséretes részletességgel, színvonalas térkép- és fotóanyaggal illusztrálva foglalja össze az andezittufában kialakult, 14 m összhosszúságú kis barlang kutatástörténetét és környezetének földtani viszonyait. Ez utóbbi a vonatkozó szakirodalom alapos ismeretéről tanúskodik, akár egyetemi színvonalú könyvfejezet is lehetne. Önálló gondolatok elsősorban a Macska-barlang genetikája c. fejezetben találhatók, ahol a szerző jó kritikai érzékkel veti össze megfigyeléseit a barlang keletkezésével kapcsolatos korábbi nézetekkel. Örvendetes lenne, ha minden magyarországi kis barlangról ilyen alapos összefoglaló munka készülne.

Eszterhás István: Felszíni denudációs formák és gyapjúzsák-barlangok a Velencei-hegység gránitjában c. publikációja (64 pont)

A tanulmány tudományos ismeretterjesztő „review”, amelynek tartalmával – ha nem is ilyen szabatosan összefogott formában – a Vulkánszpeleológiai Kollektíva évkönyveiben már találkozhattunk. Saját – bár nem új – eredmény a területen található kisbarlangok bemutatása, amelyek hossza együtt sem éri el a 40 métert. Mindenképpen dicséretes azonban az a törekvés, amellyel a szerző egy-egy területre, illetve a nem-karsztos barlangok egyes típusaira vonatkozó ismereteit összefoglalva publikálva, a szélesebb szakmai közönség számára is hozzáférhetővé teszi.

Könyvjutalom (könyvutalvány) 20 000–20 000 Ft

Barati Judit: A páratartalom-mérések első eredményei a bükki denevérek vizsgálatánál c. tanulmánya (60 pont)

A szerző a Bükk hegységben évek óta folytatott munkájának újabb eredményeiről számol be, ez alkalommal a Létrási Vizes-, a Láner- és Szent István-barlangokban újonnan megkezdett páratartalom-mérésekre koncentrálna. A pályamunka – amint azt a cím is mutatja – még csak a tervezett mérési sorozat legelső eredményeit tartalmazza, amelyek érdemi következtetések levonására még nemigen alkalmasak. Minthogy azonban a barlangok rendszerint igen magas páratartalmának pontos mérése nem tartozik az egyszerű feladatok közé, az erre vonatkozó adatok gyarapodása kétségkívül örvendetes.

Eszterhás István: Báttonyterenyé és Mátrakeresztes barlangjai c. publikációja (58 pont)

A „Nógrádi Értékekért” c. regionális lapban megjelent cikk a tudományos ismeretterjesztés körébe sorolható – a szó igaz értelmében. A barlangkutatók számára a Vulkánszpeleológiai Kollektíva évkönyveiben leírtakhoz képest újabb ismereteket nem szolgáltat; jelentőségét az adja, hogy két, barlangokban nem bővelkedő település lakóinak figyelmét felhívja a természet ezen értékeire, és így esetleg ösztönzi is őket azok fokozottabb megbecsülésére, illetve védelmére. A cikk nyelvezete egy laikus számára is közérthető, amit a szerző a tőle megszokott pontossággal, fotókkal, ábrákkal és térképekkel illusztrál.

Az egyéni kategória eredményeinek összesítése

	Téma újszerűsége 0-10 p	Alaposság, szakszerűség 0-30 p	Eredmények jelentősége 0-40 p	Megjelenítés színvonala 0-20 p	Összesen	Megjegyzés
Barati Judit	8	20	19	13	60	Könyvjutalom
Berényi Üveges I.–Kraft János	8	23	24	11	66	Pénzjutalom
Eszterhás István (Bátonyterenye.)	4	22	17	15	58	Könyvjutalom
Eszterhás István (Felsőzirc.)	8	20	19	17	64	Pénzjutalom
Kraus Sándor	9	22	30	13	74	II. díj
Lénárt László	8	25	29	20	82	I. díj
Prakfalvi Péter	5	22	19	19	65	Pénzjutalom
Sásdi László	7	23	25	16	71	III. díj
Vágány Zoltán	10	25	30	17	82	Ifj. különdíj
Vid Gábor és szerzőtársai	8	19	25	17	69	Pénzjutalom

Takácsné Bolner Katalin
KvVM BTO

MKBT TANULMÁNYÚT HORVÁTORSZÁGBAN

2007. július 1–8.

A Plitvicei Nemzeti Park egyik vizesése

A Társulat idei első, immár hagyományosnak mondható külföldi szakmai tanulmányútja július 1–8. között Horvátországba vezetett. Természetes, hogy az útvonal elsősorban karsztos és barlangos látnivalókat fűzött fel az ország igazán gazdag kínálatából válogatva.

Autóbuszunk 43 fővel (melynek 1/3-a vidéki volt) késő délután érkezett a Plitvicei Nemzeti Park kellemes környezetű kempingjébe. Másnap a nap nagy részében a nevezetes nemzeti park látnivalóit – vizeséseit, tavait, kisebb barlangjait – jártuk be érdeklődés szerinti kisebb-nagyobb csoportokra oszolva. Késő délután még volt időnk – mivel itt minden látnivaló, nemzeti park, barlang

stb. este 6–7 óráig látogatható – a mintegy 20 km-re nyíló Barač-barlang megtekintésére.

Következő napon a Gračac melletti – a Velebit Természeti Park kezelésében levő kétszintes – Cerovačka-barlangokat néztük meg. Az 1290 m hosszú felső a helyi lakosság körében régóta ismert volt, bejárati szakasza állatok és emberek eső elleni menedékeként szolgált. A kb. 50 m-rel alacsonyabb nyíló 2680 m hosszú alsó barlangot 1913-ban a Gracac–Split vasútvonal építése során fedezték fel. Látogathatóvá tételük 1951-ben kezdődött meg, 1977-ben a villanyt is bevezették. A balkáni háborúk idején (1991–1995) zárva volt, és az akkor bekövetkezett jelentős károk elhárítása után 1998 óta ismét látogatható.

Sajnos a barlangban – hiába volt a túra előre lelevezve – nem engedték meg a fényképezést, pedig a barlang meglepően gazdag formakincse, képződményei igencsak megtöltötték volna digitális kártyáinkat.

Este már a tengerben, Vodice kempingjében hűtöttük le magunkat az egész napi forróság után. A korán kelők reggel is tengeri fürdészel kezdték a napot.

A negyedik napon a szintén nevezetes Krka Természeti Park csodaszép, a folyó által épített és ma is folyamatosan épülő-pusztuló mésztufagát-rendszerének mésztufa-vizeséseiben gyönyörködhattunk némi fürdözéssel